

CSALÁD ÉS ISKOLA.

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI SZAKKÖZLÖNY,

szülők, kisednevelők, tanítók és a nevelésügy barátai számára.

KIADJA A KOLOZSMEGYEI TANÍTÓ-TESTÜLET.

FELELŐS SZERKESZTŐ: Bod Péter.

Belmunkatársak: DR. BARTÓK ISTVÁN, BOROS GYÖRGY, DR. CSERNÁTONI GYULA, CZIRJÁK ALBERT,
DR. FERENCZI ZOLTÁN, RIEGER JIMRE ÉS SÁNDOR JÓZSEF.

Megjelen — július és augusztus havát kivéve — havonként kétszer,
legalább egy ivnyi tartalommal.

Előfizetési ára: egész évre 3 frt., félévre 1 frt 50 kr.
Pályázatok s egyéb hirdetések petit soronként 5 krral számíttanak.

E közlöny beltartalmát illető közlemények a szerkesztőhöz (Belső-Szén-utca 3. sz.), az előfizetési pénzek, hirdetések és reklamációk pedig — NAGY KÁLMÁN közs. isk. igazgató-, egyleti pénztárnok czimén — a kiadó hivatalba (Feleki út 1. sz. a.) küldendők.

A magyar nőnevelésről.*)

„A társadalom a maga képére alkotja a nőt,“ — mondja egy magyar tudós.

Amily állást elfoglal a nő a társadalomban, és a mivel ez a nőnek adózik, abból megítélhetjük az illető kornak vagy nemzetnek értelmi és erkölcsi értékét.

A barbár népeknél a nő eladható értéktárgy volt; az erkölcsiség magaslatán álló Róma férfait a nő lelkesítette nagy tettekre; a nő nyújtá férjének és fiának a harci kardot és a győztes tőlük várta a jutalom legszebb részét! — „A római matronák teljesen emancipáltak voltak, és csak akkor hozták a nők jogait korlátozó és kisebb-nagyobb mértékben ma is érvényben álló római törvények, a midőn a nők függetlenségükkel és szabadságukkal vissza élve: elhagyták egykori tűzhelyüket, melyben a szent tüzet ápolták, a népgyűléseken tömegesen részt vettek, az állam jogaiba beavatkoztak, összeesküvéseket szítottak, száműzéseket diktáltak és mint nőügyvédek az igazságszolgáltatásban zavart és botránnyt idéztek elő.“ (Ziskay) A keresztényiség szelleme az eszményített szeretetben megalkotta a legtisztább női kultuszt; a lovag kor a nők iránti hódolatot és a nők védelmét. Mig a középkor sötét babonája a szeretet oltáráról a boszorkányok máglyájára hurcolta a nőt.

A mai kor, a fölvilágosultság, az életszükségletek sokasága, az önállóságra, függetlenségre törekvés következtében, kultur-törekvései közé vette fel a nők emancipálását. A német, francia, angol, orosz nő tudományos iskolát látogat, nyilvános helyeken szónokol és a tudományos pályákra a férfakkal egyetemben pályázik.

Franciaországban 1880-ban nyert szentesítést az a törvény, a mely megteremtette a leányok felsőbb iskoláztatását. Ezen törvény kimondta azt az elvet, hogy a leányoknak épen annyi joguk van az állam gondoskodására, mint a fiúknak, és hogy az államnak kötelessége a leendő anyák nevelése felett örködni. Duveaux, francia közoktatási minister, az egyik női liceum megnyitása alkalmával következőket mondotta:

*) Felolvastatott a kolozsmegyei tanítótestület központi körének folyó hó 21-én tartott ülésén.

„Én bízom fiatal leányaink ezen oktatásában, s erős a hitem, hogy eme nevelés áldásai után majdan, ha asszonyokká lesznek, férjeiket a házi tűzhelyhez tudják bilineselni, részt vevén azok munkájában megszíván tanulmányaikat, olvasmányaikat. S csak így válik lehetségessé, hogy egy életet éljenek, nem engedvén meg, hogy bárki vagy bármi közéjük helyezkedhessen, s ha a sors csapásokkal sújtja a családot, a nő nemcsak remegő szerelmével fog oldala mellett állani, hanem munkájával és tanácsával is támogathatja. Mint anyák, ők lesznek gyermekeik első nevelői, s ezuttal nemcsak édes örömmel, hanem biztos kézzel is vezethetik a kisedek első lépteit, világos értelmük helyesen itéli meg a gyermek fejlődő tehetségeit s megadják nekik azt az első oktatást, melyet, ha az anya ajkairól fakadt, a gyermek nem felejt el soha.“

Legtovább ment azonban e téren Anglia, hol a nők mintegy 20—22 éves korukig tanulnak, mint a fiúk, ugyanazon tanulmányokat végezve a középiskolákba és egyetemeken, mint a fiúk.

Dr. Felméri Lajos: „Az iskolázás jelene Angliában“ című művében vonzó leírását adja az angolnői egyetemeknek. Ugyanezen művében következőket mondja: „A mívelt elme, a férfúnak szintúgy, mint a nőnek, szerencsében legigazabb ékessége, balsorsban legjobb segítsége; mert ha az élet tengerén netán hajótörést szenvednek, mindig tudnak uszni és szétört hajójuk darabjaiból maguknak életmentő csónakot készíteni.“ Azután nemzetgazdaságilag is nagy idő és pénzbeli nyereség a nők oktatása: „Ha a férfit oktatjuk, — ugymond — egyszersmind környezetét és gyermekeit miveljük: központi fényt gyujtunk, melynek sugárzása kihat a végtelenbe.“

A magyar sajtóságnak lényénél fogva, a nőnek is különleges, más néptől eltérő helyzetet alkotott a családban és törvényeiben. „A magyar férfit nejeleségnek, hitves társának, háza díszének nevezik; a magyar nő viszont férjét urának — de oédes urának czimezi.“ A magyar nő házában asszonya, gyermekeinek édes anyja, a családi ügyeknek férjével egyenlő jogú intézője. „A nők a magyar magánjogban is oly kedvezményes állást foglalnak el; a jogi önállóság és függetlenség oly magas fokán állanak, a melyhez hasonlót az egyetemes jogtörténelem lapjain még a legműveltebb és legelőrehaladottabb nemzetek-

nél sem találunk; — olvastam egy szellemes magyar jogász művében. „A magyar nő nem áll férjének hatalma alatt oly értelemben, mint Európa nyugati államaiban, a magyar nő önálló és független jogi személyiség.” — Nem vagyok illetékes arra, hogy a magyar nők törvénybe iktatott jogait részletezzem, de nem hallgathatom el azt a dicséretet, melyet a magyar nőkre, épen kedvező jogi állásukat tekintve, egy okos embertől olvastam, a ki ezt mondja: „A magyar nők dicsőségére szolgál, hogy a részükre biztosított páratlan szabadsággal soha vissza nem éltek!”

A magyar nő részese lévén a férfiú mindennemű törekvéseinek, részesévé lett a műveltségben való előhaladásban is.

Már a 11-ik évszázban akadunk Magyarországon női zárdára a veszprémi völgyben, a mely zárdának Margit, IV. Béla király leánya, 10 éves koráig tagja volt, és a melyről épen a Margit-legenda nyújt bővebb felvilágosítást. A női zárdák mindinkább szaporodtak hazánkban, bennök a nők olvasás, írás és hittanon kívül szép jártasságot szereztek a különféle női kézimunkákban és a zárdai szertartások miatt a latin nyelvet is tanulták.

A XVI. és XVII. évszáz nőneveléséről érdekes adatokat közöl Deák Farkas történeszünk és br. Radvánszky „Magyar családélet és háztartás a XVI. és XVII. században” című művében.

Tőlük merítem a következő adatokat.

A XVI. és XVII. százban a köznép leányai vagy csak kivételesen, vagy semmi oktatásban sem részesültek. Vasárnapon a templomban a lelkész katechizálása nyomán megtanulták a katechizmust és bibliát. Azután szolgálatba léptek. Itt, a milyen volt a gazdája, tanult a szegény leány egy kis tisztességet, megtanult gondos lenni, az apró pénzzel bánni, némi jártosságot szerzett a háztartásban, ha jól ment dolga, szerzett egy kis pénzt, némi ruházatot és egy tulipános ládát; azután hazament falujába és férjhez ment, hogy az élet terheit fokozottabb mértékben viselje tovább. A városi polgárok leányai hasonló képzésben részesültek. Ezek majdnem kivétel nélkül és nagyon korán férjhez mentek. A városi polgárok ugyanis, mesterségük szerint, különböző czéhek tagjai voltak, és a XV. száz óta a legtöbb czéh szabályai közt található az a rendelkezés, hogy a czéhbe beállott ifjú mesterember, súlyos büntetés terhe alatt, addig nem kezdhette meg nyilvános működését, míg meg nem házasodott.

A nemesi vagy uri osztály leányai kétféle módon nyerték neveltetésüket: zárdában vagy a szülői háznál és előkelő matrónák házában.

Az előkelő matrónák nevelése különösen értékes volt. Idősebb uri asszonyok ugyanis a rokonok és jó barátok leánykáját házukhoz vették, őket taníttatták, a háztartás vezetésébe begyakorolták, jó erkölcsökre szoktatták és legtöbbször férjhez is adták. Ezen nevelést a matróna csupán szivességből vagy jótékonyságból — és nem anyagi haszonért gyakorolta. Ez a szép módja a hazai nőnevelésnek a XV. századtól kezdve találtatik és különösen Erdélyben a közel multig fennállott. A nőneveléssel foglalkozó matrónák közül különösen említést érdemelnek: Révay Ferencz nádor özvegye, Wesselényi Anna stb. A közel multból gróf Kemény Sámuelné, báró Radákné, stb. Ezen uri asszonyok házában összejött leánykák — néha 6—10-en is voltak — boldog vidámságban töltötték fiatal éveiket. A helybeli lelkésztől tanulták az írást, olvasást és a vallás

elemeit. Legtöbbit azonban háztartással és női munkával foglalkoztak. Szabad idejüket énekekkel, táncozással töltötték el. Ezen jól nevelt leánykák könnyen és korán mentek férjhez. Wesselényi Anna és más matrónák leveleiből panaszokat olvasunk a felett, hogy leánykái alig hagyják el a gyermekkort, még hasznukat sem vehetik, már férjhez mennek.

Nem is létezett a nő számára abban a korban a zárdán kívül, más életozél, mint a férjhez menés, a mely czélt a leánykák betöltött 14—16 éves korukban rendszeren el is értek. És daczára, hogy ilyen nevelés mellett az értelmi képzés nem lehetett alapos, az akkori magyar nők kitűnő anyák és gazdasszonyok voltak.

A nőnevelésnek egy másik módja a zárdai nevelés volt. A női zárdá menedéke és egyszersmind nevelő intézete volt az akkori nőknek. Ha egy családban több leány volt és nagyon kevés, a leányok közül egy, néha kettő is a zárdai életre szánta magát. Sok édes anya hullatott keserű könnyeket, a midőn leánya mögött bezárult a szent falak súlyos zárja. A középkorban legtöbbször előkelő családok leányai szánták magukat a zárdai életre. A polgári osztálybeliek nem igen lettek zárdahölgyekké.

A XVII. százban egy főrangú nőnek 2000 forintot kellett letennie; hogy a zárdába fölvetessék, a mely összegért azután a legjobb ellátást nyerte. Azonban gyakran csupán a neveltetés céljából adattak be a leánykák néhány évre a zárdákba, vagy a hol több leány volt, az idősebbek férjhez menetelég az ifjabb hölgyecskéknek a szent falak közt kellett magukat a jámborságban gyakorolniok.

Mindezekből láthatni, hogy a magyar nő egészen a közelmúlt időkig kizárólagosan csak a családban és a családjert élt. Más életozél után nem is törekedhetett, mert a képzettség hiánya mellett az alkalom sem volt megadva. A mai kor azonban egyebet is kíván a nőtől. A társadalom nem elégszik meg ma már a nőnek passiv magatartásával, mert a kor szelleme minden egyéntől önállóságot kíván; a megélhetés gondja pedig oly általánossá vált, hogy az életfentartásról általában a nőnek magának kell gondoskodnia. „A régi egyszerű jó családanyák helyét ma a művelt, szellemi és erkölcsi készségekkel fölfegyverkezett; küzdeni tudó élettársnak kell fölváltani” mondja Felmér.

Hazánkban a nők számára nincsenek ugyan főiskolák; — hiába, más éghajlat, más szokás, más természet és izlés! — de azért a panaszra nincs okunk. Van-e elegendő számú, minden rangú nő számára alkalmas, gyakorlati irányú elemi, felső és szakiskoláink. A női természetnek megfelelő nyilvános hivatalok léteznek. A magyar nőnek szabadságában áll ma már akár a nyilvános oktatás terén, akár egyes állami hivatalokban, továbbá az ipar, művészet és kereskedelem terén érvényesíteni ismereteit. A közoktatásról szóló 1868: 38-ik törvényczikk a tanítónőképzők felállításáról gondoskodott. A kereskedelmi 1875. évi törvény 37. czikke, valamint az új ipartörvény 1884. évi XVII. t. cz. szerint a nők ipart és kereskedelmet üzhetnek.

A középosztály leányai számára fennállanak a felsőbb leányiskolák és polgári iskolák.

A budapesti rajztanárképzőben és iparrajziskolában nők számára is vannak tanfolyamok. Egyelőre nem is érzi a magyar társadalom szükségét annak, hogy nők a férfiak számára fentartott tudományos pályára lépjenek. Van a megélhetésnek ezer módja, mely a női természetnek jobban megfelel, mint az ügyvédi, bírói

vagy orvosi pálya. Ez utóbbi téren még legszívesebben látnám a nőt működni; de nőink még nem elég iskolázottak arra, hogy a hosszas tanulmánnyal járó pályára kellő készséggel lépjenek. Lehet, hogy nevelési rendszerünk megváltozásával a női természet is módosul és a komoly s hosszan tartó szellemi munkára is alkalmasabbá válik.

Azonban ha a mai társadalom a nőtől magasabb képzettséget és önállóságot kíván, ha a megváltozott életviszonyok a nőt is a kenyérkeresetre utalják, óvakodjunk e célok szem előtt tartása mellett a nőből azokat a tulajdonságokat kiirtani, melyekkel a természet épen a nőt akarta kitüntetni.

A gyöngédség, csendes munka, türelem, szeretet, részvét kiválóan női erények.

Én igazat adok Mill Stuart ellenében de Maistrenek, a ki azt mondja: „A nő csak, mint nő, mulhatja felül a férfit. Mihelyt vele versenyre kél, majomná lesz. És a nő a maga nőiességében oly nagy, mint a férfi a maga férfiaságában.”

Az azonban tagadhatatlan, hogy jelenkori leányiskoláink inkább csak alakra, tervre és talán számra nézve felelnek meg a kor igényeinek; az általuk elért eredmény még nem felel meg a nőnevelés ideális céljának és leányaink élethivatásának. Hiányzik leányiskoláinkból általában az, a mi az embert iskolázottá teszi. És a hiba nem a tananyag mennyiségében, hanem fejlődésében rejlik, mert az iskolában tanítunk, de nem oktatunk és keveset nevelünk! Mai nőnevelésünk elhanyagolja a kedély képzését és nem törekszik eléggé a leányifjúságban az erős erkölcsi akaratot fejleszteni. Pedig a nemes, mély kedély és jellemzilárdság a nőnek épen olyan ékessége, mint a férfúnak, és ezeknek hiányában a nő értéke jobban csökken, mint a férfié. Nőnevelésünk egy másik hibája a felületesség, és e tekintetben első sorban a szülőket lehet vádolni, mert kevés időt szánnak leányaik neveltetésére. A betöltött 14, kivételesen 15-ik évvel a leányka, — hacsak kenyérkereseti szempontból nem tanul tovább — tanéveit befejezi és mohó vágygyal lép a nagyvilág színe elé, — hogy szerencsét próbáljon. Látjuk ezt az állam által újabban épen a művelt középosztály számára szervezett felsőbb leányiskolákban, a hol az 5. és 6. osztályt, a melybe 16—17 éves leányoknak kellene járni, rendszeren igen kevesen látogatják, sőt tudok esetet, a hol a növendékek hiányában ezen osztályokat meg sem lehetett nyitni! Ennek következtében bizonyos lázas sietséget fejtünk ki iskoláinkban, hogy rövid idő alatt minél nagyobb eredményt tudjunk felmutatni, mert gyorsan élni és minél több anyagi haszonnal, ez a kor jelszava!

Rohamos a fejlődés minden téren, azért oly sok a testi és szellemi nyomorék! Minél többet tanulni, de csak gyorsan, hogy a kenyérkeresetre minél több képességünk legyen és azt lehető rövid idő alatt értékesíthessük. E mellett panaszkodunk az ifjúság megterhelhetése felett, és mégis minden felsőbb iskola elégedetlen az alatta állóval, mivel nem szolgáltat számára kellő képzettségű tanulókat! Honnan van ez? Mert tanításunk rohamos és ennek következtében nem elég alapos. A sok és felületlen tanítás a tanulók érdeklődését csökkenti, és megfosztja a kedélyt nyugalmától és bensőségétől. A képzetek gyors váltakozása, a szellemnek örökös pórázon vezetése képtelenné teszi a lelket a nyugodt gondolkodásra és önmagába mélyedésre. Így a tudás felületlen lesz, a kedély pedig üres marad. Ezen felületesség okozza azután fiatal leányaink üres lelkü-

ségét, kapkodott ismereteiknek fitogtatását és az erős, kitartást igénylő szerényebb munkálkodásnak kicsinylését. Innen ered az a balfelfogás is nálunk, hogy a sok tanulás a nőt alkalmatlanná teszi rendeltetésének, a családi életnek betöltésére. Pedig nem a tanulás, hanem a felületesség mindennek az oka.

Vezessük tehát leányainkat alapos, maradandó becsű ismeretekre. Az alaposan elsajátított ismeret szellemi kincsünké válik, vele szabadon rendelkezhetünk és céljaink elérésében csak ez a tudás segít bennünket. Így az ismeretek emelik munkakedvünket és önbecszeretünket.

Fordítsunk leányiskoláinkban nagyobb gondot az ízlést fejlesztő rajzolásra, a női kézi munkára, a női tornászatra és azokra az ismeretekre, a melyek a háztartás értelmes vezetéséhez megkívántatnak.

Fejlesszük leányainkban az akaraterőt: a világos ítéles, okos fegyelem, munka és testi edzés által; de e mellett ne ideledkezzünk meg arról a finom érzésről, az érintetlen léleknek arról a tapintatáról sem, mely a nőnek sajátja és életének valóságos irányítója. Erre vonatkozólag mondja Bulwer: „Van a nőnek egy természetes érzése, a mely a gondolatnak szabadságot s a magaviseletnek ildomot kölcsönöz. A férfiaknál ezen érzet szerzett dolog — az észbeli — és nem mint a nőnél erkölcsi tehetségnek gyümölcse.”

Ezen lelki tapintatot, hogy úgy mondjam, lelki zománctot kell a nőnél ápolni és fentartani.

Legyen tehát nőnevelésünknek jelszava: Világos értelem, nemes, mély kedély és erős erkölcsi akarat képzése.

Hogy mielőtt elmondhassuk leányiskoláinkról, a mit a francia közoktatási miniszter mondott a roueni leányliczeum megnyitásakor:

„Anyák, bizátok reánk leányaitokat, és meglátjátok, hogy iskoláinkból nem úgy kerülnek ki, mint tudósok, hanem mint iskolázottak.”

Kasztner Janka.

Gyermek-védelem.

A társadalom intelligens részének kötelességei vannak az egész iránt. E kötelességek nem csupán erkölcsi okból azok, hanem azért is, mert a rész az egésznek anyagi áldozatai, az egész által nyújtott sok oldalú, sokféle tapasztalatok által és után lett azzá, a mi. Így teljesen jogos, ha a vett javak visszafizetését megköveteljük. Kiválóan fontos az a jogos és igazságos követelés, hogy az intelligens rész minden úton-módon törekedjék az egésznek arra a műveltségi, erkölcsi fokra leendő emelésére, a mely fokra ő eljutott. Ez igazságot elvitatni nem lehet s egy valóban művelt ember nem teljesíthet nagyobb odaadással, örömmel semmit, mint épen embertársai művelődésének elősegítését, előmozdítását.

Sajnálattal és bizonyos aggodalommal látjuk azonban, hogy az intelligentia e kötelességeit állig vagy épen nem teljesíti, nem még legközelebbi hozzátartozói iránt sem, a távolabbi viszonyban állókkal meg legkevésbé sem törődik.

Hány művelt szüle nem képes, nem tudja megvédeni gyermekét a testi, különösen értelmi s erkölcsi káros behatások ellenében; s hány, de mennyi azok száma, kik épen maguk rontják el, teszik tönkre gyermekeik testét, lelkét, jövő boldogságát. Helytelen táplál-

kozás, ruházat, sok szellemi munkával gyötres miatt hány gyermek lett gyöngge, beteges testűvé. És azután milyen erkölcsi nevelés az, mikor folytonos példát adunk pl. a hiúságra, gőgre, örökös élvezet hajszolására, pazarlásra, mások megszólására, kigúnyolására stb. Pedig hát nincs egyetlen „művelt“ szüle sem, ki efféle példaadástól teljesen ment volna, mintha csak kötelességévé tennék gyermekeiknek megrontását. Nevelhető a művelt rész így arra a műveltségi fokra, melyre ő „elvben“ fölemelkedett? Avagy tán épen az a nagy hiba, hogy a művelt rész csak szóban, nézetekben áll magasan, tényleg, cselekedetekben azonban nagyon alacsony fokon? Én megengedem; de az emberiség méltán megköveteli, hogy elv és cselekvés összhangzatban legyen azoknál, kiknél ez csak akarat-hiányon vagy rossz akaraton múlik, s a kik csupán saját bűnük miatt nem adják vissza az egésznek a tőle vett javakat.

Ha már a műveltek abban is szerfölött bűnösök, hogy gyermekeiket — kire mégis legtöbb gondot, legjobb akaratot fordítanak — helytelenül nevelik, rosszul védik: még inkább elítélendő azért a határtalan közönyösségért, melylyel a hozzájuk távolabb állók iránt viselkednek. Valóságos sülyedés és romlottság kell ahhoz, a mit a művelt rész tesz. Hálátlanság és rosszakarat az, hogy az intelligentia semmit sem mozdit a nagy egész közvetlen nevelése ügyében. Nincs embervédelem sem a házban, sem a házon kívül. Egésztelen behatások, tudatlanság, erkölcstelen beszédek, cselekedetek ellen nincs védő sehol senki. Felnőtt emberek és gyermekek csinálhatnak az utczán bármit, sérthetik a szemérmeket, az erkölcsi érzéket, sülyeszthetik önmagukat s megronthatnak másokat: a „művelt“ közönség szemléli, néha gyönyörködik, néha megbotránkozik, de

soha semmi módon nem figyelmeztet, javítani soha sem törekszik. Pár perczbe, néhány szóba kerülne a figyelmeztetés, az útasítás, a javítás, mi, ha minden művelt felnőtt megtenné, ha a felnőtteket nem is, de a gyermekeket minden esetre közelebb-közelebb emelné a műveltséghez.

A ki egy csirkét lop, azt megbüntetik, de a ki botránykoztat, a ki a jövő nemzedéket testileg, erkölcsileg tönkre tenni igyekszik, az nem csak büntetvé nem lesz, de még figyelmeztetve sem tényeinek káros, bűnös voltára. Ha van anyagi vagyon-biztonság: mért ne lenne szellemi, erkölcsi vagyon-biztonság? Talán ez utóbbi nem vagyon s nem oly értékes, mint amaz? Hát csakugyan kivihetetlen volna ennek védelme? Nem kellene egyéb, mint a műveltek folytonos figyelmeztetése, útasítása s nagyobb esetekben rendőri közbelépés. Még csak törvény sem kell hozzá; városi, községi hatóságok elvégezhetik saját belátásuk szerint. Az intelligentia pedig csak nem jut tönkre, ha az erkölcstelen felnőtteket, különösen pedig gyermekeket szoligatja, figyelmezteti. Ez a folytonos figyelmeztetés lassanként egészen átalakítaná az utca életét. Cselédek nem káromkodnának, illetlen beszédeket nem folytatnának, gyermekek nem rendetlenkednének, rosszat nem tehetnének, mesterinasok igavonással nem kinlódnának, mesterek, legények, az inasokkal emberségesebben bánának. Ez nem volna minden, de a maihoz képest kétség kívül nagy haladás. A művelt rész így adhatja vissza az egésznek tartozását, és lenne gyermek-védelem, erkölcsi vagyon-biztonság, a mely manapság teljesen hiányzik. Úgy legyen!

Ujfaluassy Sándor.

T Á R C Z A.

A megszokás és az újság ingere.

(Stugan Károly tanulmányaiból.)

(Folyt. és vége.)

Vannak hibák s képzelt erényességünknek oly kinövésai, a melyek megszokás által bűnné fajulnak s a melyek alapjukban csak túlhajtott erények, mint a fősvénység, pazarlás, a könnyelműségig menő bőkezűség stb. A pedánság (vaskalaposág), mely ugyan nem vétek, de bizonyára nem előnyünkre valló megszokás, rendszeretünk egy kinövésére vezethető vissza. A játékdúht a felületes erkölcs a felizgató mulatozás vágyával mentetheti; az udvariasság terén megszokássá vált mórrosságot, tévelygést az ifjúság heves vérével s több ehhez hasonlóval enyhíthetjük: Sok rossz megszokás, mint péld. a körömrágás, megfoghatlanok, mert semmikép sem láthatjuk át, mily élvezetet nyújthatnak.

A megszokás az erkölcsi világban az, a mi a természetiben a maradási tehetség. Ezért a megszokás embereit inkább oly egyéneknél találjuk fel, kik restek, mint azokban, kik heves, erélyes természetűek. Mint-hogy könnyebb járt úton haladni, mint újakat törni, ezért a középszerű művészek mórrossokká lesznek. A gyakorlat által bizonyos ügyességig kiképzett művészi képesség lelketlen gépiességgé fajul, azaz kézművé vá-

lik, a mely a valódi tehetséget hivatásszerű működésében gátolja, akadályozza.

A gépiesség mind csak megszokás. *Ha az új nem ingerelne, a megszokásban megmerevednénk.* Az új a megszokás ellensége és viszont. A megszokás az új varázsát semmisíti meg.

Mint az emberek között egyes lángelmék kitűnnek és a művelődés terén új utakat nyitnak, úgy a növény- és állatvilágban is fordulnak elő oly erős fejlődési hajlamú egyedek, hogy a törzsjellegtől eltérnek és új képződési alakulatokat vesznek fel. Ha ez eltérések a czélnak megfelelők és generatóik során át megerősödtek, akkor új faj keletkezik. Erre tanít Darwin. A szervek fejlődési történetében e szerint hasonló törvények működnek, mint az erkölcsi világban. A mi itt az új ingere, ott különféleség, a mi itt megszokás, ott öröklés. Az, a mit ösztönnek neveznek, valószínűleg nem egyéb, mint öröklött megszokás és ügyesség.

Öröklött megszokás és ügyesség az, a mi a többségből kibújít csirkét arra képesíti, hogy ingadozás nélkül járjon kis lábain, a mit a gyermekek tizenkét hónap alatt is alig sajátítanak el. Öröklött megszokás az is, a mi a kis ruczákat a víz ismeretlen elemén vezérli, a nélkül, hogy úszómestertől kellett volna tanulniok. Nem öröklött megszokás-é az, a mi a vándormadarakat bizonyos évszakokban tengeren, országokon túl repülni készíti, a nélkül, hogy útjokat eltévesztenék. A nyár be-

S Z E M L E.

Anglia.

Angol tanítók a törvényszék előtt is meg-meg fordulnak. Robson Kata k. asszonyt, Lincolnban, hol tanító volt, egy segédpap reményre jogosította fel, mivel eljegyezte s azon kívül négy-öt esztendeig fenn is tartotta a gyöngéd viszonyt. Ez idő elmúltával azonban a tiszteletes úrnak jött, hogy elhidegüljön s el is maradozott a háztól, sőt nemcsak, hanem a jeggyűrűt vissza is adta. A kisasszony bepanaszolta a hűtlen jegyest. A törvényszék maga elébe idézte mindkettőt és a kisasszony panaszát alaposnak nyilvánította, minek a lett a vége, hogy a tiszteletes ur száz sterling fontot, vagyis ezer forintot fizetett a kisasszonynak. És ez bizony nem is volt sok.

Egy tanító többszörösen a padhoz verte egy kis fiú fejét, mivel a lecke alatt kaczagott. Tán az így szenvedett rázkodás miatt vagy más okból, a mi szintén fordult elő, a gyermek fekvő beteg lett, nagy főfájást érzett s végül a nyakán egy daganat fejlődött ki. Az apa bepanaszolta a tanítót. A tanító védte magát, s a gyermekek is bizonyíták, hogy csak gyengén ütötte meg a fejét. Az elnök a tanítót hibásnak mondotta ki, mert túlságos büntetést alkalmazott a gyermekre s 30 sterling font kártérítésre ítélte.

Szabad-é büntetni a tanítót az iskolán kívül elkövetett tetteért. Az angol törvényszék igennel felelt, s a panaszló szülőt azzal utasította el, hogy a tanító jól teszi, ha máskor is megpálcázza a gyermeket, ha elmarad az iskolából s az utcán játszani látja. Ezt az ítéletet a londoni tanítók nem tették magokévá, sőt ellenkezőleg tiltkoz-

köszöntével uralgó útazási láznak kissé mystikus magyarázata abban áll, hogy mi szegény, beteges szobahősök, a szokászerű rendes munka egyhangúságától kifáradva és ellankadva, a szellemi felüdülés és megifjodás szükségét érezzük, tehát oly szükségét, a melyen időnkénti lég- és helyváltoztatással segíthetünk. Új országok, új emberek, új erkölcsök és szokások, más levegő, más életmód és új benyomások egész belső és külső lényünkre üdvösen, újítólá és ifjítólá hatnak.

E célznak bizonyos fokig a gyógyfürdők is megfelelőek, a miért minden rangú és korú patiens szívesen veszi a házi orvos azt a rendeletét, hogy fürdőre menjen, különösen ha a pénz kérdése nem okoz semmi nagyobb gondot.

Hogy az új ingere mily hatalmat gyakorol a kedélyekre, és mennyire vágyunk, szomjuhozunk az újságok után, semmi sem bizonyítja annyira, mint korunkban a lapok, az *időszaki sajtó* roppant elterjedése. Az időszaki sajtó termékei első sorban nem is egyebek, mint az újságszomj kielégítésére szolgáló eszközök, a mely szomj abban a mértékben fokozódik, a melyben a közlekedés tökéletesbitése az újságyanyag gyors szállítását megkönnyíti. Ezért a közlekedési eszközök nagyobb vagy kisebb mérvű gyarapítása és javítása közvetett viszonyban áll az időszaki irodalom, különösen az újságok, a sajtó emelésével.

Liebig Justus volt az, ki azt állította, hogy a szappanfogyasztás irányadóul szolgálhat a népmívelődés meghatározására. Azt hisszük azonban, hogy nagyobb joggal tekinthetnők a *papír fogyasztást* a mívelődés ilyen fokmérőjéül. Minél miveltebb valamely nép, annál na-

nak az ellen, hogy a tanítónak ilyesmihez joga volna. A kérdés előre láthatólag nagy port fog felverni s tán még a parlament elébe is kerül.

Varrás. Leányaink az iskolában bémértékben tanulják a varrást, s mégis félős, hogy ha a felső iskolákat is végzett leány kezébe egy darab fehér gyolcsot oda adnánk, hogy belőle magának, vagy az édes apjának egy pár inget varrjon, egészen megakadna a tudományával. Pedig mennyit varrnak szegények! Egészen a túlságig! Hanem az a baj, hogy nem azt, a minek hasznát is veszik, hanem azt, a mire soknak egész életében nem kerül ideje. A szép varrás jó az izlés fejlesztésére, de a hasznos varrás sem rontaná azt, s jó lenne ha nő tanítóink épen most, a mikor a házi ipar divattá vált, egy kis mozgalmat indítanának a házi szöttesek *megkészítése* érdekében, ne hogy a puccez miatt elfelejtsék a jó falusiak azt, a mire igazán szükségök van. *Christian* angol hercegnő szavai, melyeket Oxfordban a varrás jutalmazása kérdésében elmondott, szolgáljanak buzdításul: „Én — mondja a hercegnő — magam is erősen édeklődöm a varrás iránt, sőt abban a hitben élek, hogy minden asszonynak, bármiféle állásban legyen is, tudnia kellene a tűvel bänni. Attól tartok, hogy ma nem sokat gondolnak azzal, hogy a leányoknak milyen fontos, hogy jól tudják a közönséges varrást. A varrás lényegileg az asszony foglalkozási köre. Neki ez nem terhes s nem természetellenes. Jól emlékszem mennyi kellemetes órát szerzett nekem az egyszerű varrás, s mily jól esett, ha valami hasznost és valóban jól elkészíthettem.” Ezek a szavak magas helyről jöttek s annyival inkább figyelmet érdemelnek.

Egy tanító vizsga alatt halt meg annyira felizgatta és kifárasztotta magát, hogy tanítványai jó eredményt mu-

gyobbak szellemi szükségletei, érdeke a közélet iránt, annál erősebb a vágy, hogy arról, a mi az emberi tevékenység különböző téerein fölmerül, gyorsan értesítessünk, annál több újságot, időszaki folyóiratot és könyvet nyomtatnak, annál több papírt fogyasztanak, feltéve, hogy az állami berendezkedések az irodalmi termékek elé magas cautió, bélyeg és censura által túlságos akadályokat nem gördítenek.

Nem túlságos akadályokat, mivel józan ember a korlátlan sajtószabadságot nem fogja kívánatos jónak tartani. A korlátlan sajtószabadság annyi, mintha mérget árulnánk — mondja Schoppenhauer. Valónak bizonyul be azonban mindig az, hogy a sajtó ott virágozik a legjobban, a hol a közrenddel türhető szabadság társul, tehát kulturállamokban. Egy bepillantás a sajtó statisztikába elegendő arra, hogy e tényt számok is bizonyítsák. Hasonlitsuk csak össze a magyar, angol, francia, német, belga, orosz hirlapirodalmat egymással és a félbarbár népekével, s e tekintetben minden kétegyünk el fog oszlani. A papírfogyasztásból tehát nemcsak a népek művelődési fokára következtethetünk, hanem a polgári szabadságra is, melynek jótéteményeit, jogait élvezik.

Az inger, melylyel az új reánk hat, positiv természetű; tetszik, mint a szép, maga magáért. A mi a megszokás által kedvessé és becsessé lesz, az már inkább negativ természetű; kisebbíti ugyan a szépeknek, fenségességnek, bámulatra méltónak az ingerét, de enyhíti is, a mi a rútban, közönségesben, fájdalmasban kellemetlen. Ennyiben a megszokás hatalma csak jót tesz velünk.

Ha megvetjük a haláltokozó golyót és nem fordí-

tassanak fel. A múlt évben az eredmény „Excellent“ volt, s annak megfelelő kitüntetést is kapott. A szerencsétlen férfi neve Green, kora 34 év; gyermekeket is hagyott maga után.
B. Gy.

EGYESÜLETI ÉLET.

A kolozsmegyei tanítótestület központi köre folyó hó 21-én d. e. tartotta meg ez évi második rendes gyűlését a városház nagy termében. A kör szép számú tagjain kívül a tanítónőképző-intézet növendékei is számosan jelentek meg a gyűlésen. A tanítóképző-intézet növendékei az önképzőköri záró ünnepély előkészületei miatt nem jelenhettek meg ez alkalommal.

A gyűlést 10 órakor Rieger Imre, köri elnök, egy pár szóval megnyitotta. A jegyzőkönyv felolvasása és hitelesítése után jelenti elnök, hogy a kolozsmegyei tanítótestület számára a központi kör nevelésügyi bizottsága új alapszabályokat dolgozott ki, oly módon, hogy a régi alapszabályokat egyeztetve, a mennyire a körülmények megengedték, azzal a tervszel, a melyet a különböző egyesületek egyöntetű működése céljából, megállapított volt az 1883-ik évben tartott országos tanítói gyűlés. Ezen új alapszabályokat, melyeket megküldött a központi választmány a központi és valamenyny vidéki körnek, felolvasás után elnöki ajánlatra általánosságban elfogadja a gyűlés, de részletes tárgyalását későbbre hagyja.

Dézi László tagtárs jelentése szerint Elek Gyula tanítását, melyet a gyűlés előtt a II-ik községi iskolában tartott a tornászatról a rend-gyakorlatról bemutatva az I.—IV. fiúosztályban követett módszerét, tel-

tunk az életnek hátat, nem a félelem az oka, hogy mi jó a halál után, hanem a — megszokás. Ez az, a mi bennünket majdnem szétszakíthatlanul köt az élethez, a mi csillapítható, enyhítő hatalmával lassanként a legfájdalmasabbal is kibékít. Segítségével türi a szegény ember a nyomort és szűkséget, a fogoly a börtön kínjait, az anya forrón szeretett gyermeke elvesztését; segítyével türi a kényuralmilag kormányzott nép a szabadság ellenét — a szolgaságot, a becsületvesztett ember a világ megvetését. A megszokás jószágos, szelid vigasztalónk. Nélküle szegény szívünk a zord idők vihariban ezerszer elvérzene, mielőtt természetes úton megszűnne dobogni.

Jobb barátja a szerencsétlennek mint a szerencsésnek. Megszokott boldogság nem boldogság többé, megszokott szerencsétlenség idővel mindinkább elviselhető lesz. Herder azt mondja: A koldus ép oly nehezen válik meg szegénységétől, mint a király pompájától és dicsőségétől.

A megszokás által a gondolkozó férfiú a félelmes világtalánnyal szemben — lemond. A megszokás által a világ mindennel, a mi benne van, mindennapi lesz. Még mielőtt eljön az idő, mikor fölébred bennünk a vágy, hogy a dolgok lényegét kutassuk, már annyira hozzá szoktunk e megfoghatatlan világhoz, hogy annak létele előttünk természetésnek tűnik fel. Az az igerlekeny fogékonyaság, a melylyel a teljesen újat szemléljük, akkor már eltompult. Hogyan volna különben lehetséges, hogy oly könnyelműen, ész nélkül, vakon rohanjunk az életbe, a nélkül, hogy e kérdésre: honnan? hová? miért? feleletet kapnánk. Nagyon kinez bennünket a kíváncsiság a legcsekélyebb, legsemmisebb, leg-

jese sikerültnek találták. A gyűlés örömmel vette tudásul ezen örvendetes jelentést és Elek Gyula tagtársnak köszönetét nyilvánította a tanításért.

Elnök fölkérésére Kasztner Janka, a helybeli tanítónőképző-intézet derék igazgatónöje tartotta meg felolvasását: „A magyar nőnevelésről.“ A gyűlés a felette érdekes és tanulságos felolvasást, melyet lapunk élén találnak t. olvasóink egész terjedelmében, a legnagyobb figyelemmel és érdeklődéssel hallgatta végig, élénken megéljenzete s jegyzőkönyvileg mondott köszönetet érte. Ezután Dr. Imre Gábor, egyetemi tanársegéd, tartott szabad előadást Dr. Rózsahegy Aladár egyetemi tanár úr helyett, kit közbejött rendkívüli körülmények gátolták az előadás megtartásában, az iskolai padokról, író tábláról, tankönyvekről, író szerekről és a tanrendszerről. Az előadás, melyet a gyűlés nagy érdeklődéssel hallgatott végig és általános tetszéssel fogadott, lapunk valamelyik közelebbi számában fog megjelenni. Elnök köszönetet mondott a gyűlés nevében előadónak a tanulságos előadás megtartásáért.

Ezután az új alapszabályokat vette részletes tárgyalás alá a gyűlés. A felolvasott alapszabályokat néhány módosítás kivételével, úgy fogadta el a gyűlés, a mint a nevelésügyi bizottság megállapodásai alapján a központi választmány magáévá tette.

A 12. §. következő részét: „A közgyűlésre szánt dolgozatok azonban a közgyűlés előtt legalább egy hónappal az elnökség útján a választmányhoz beterjesztendőek,“ Sólyom János kihagyandónak tartja, mivel, nézete szerint, ma kevés olyan egyén található, a ki alá vetné magát ennek a követelésnek. Paál Ferencz igazgató és Fazakas József tanár fölvilágosító nyilatkozatai után kihagyta a gyűlés a szóban forgó részt.

nyomorultabb dolgokat illetőleg! Mennyi buzgalmat, kitartást, mily éles elműséget fejt ki a tudásvágy, hogy a tudomány valamely kis ágát csak valamennyire is tovább fejtsd! És arra a nagy kérdésre: Mi lesz e világgal? felelni épen semmit sem tudunk! Valahogy, csak Isten tudja! a világra jövünk, élünk, szeretünk, szenvedünk, törekszünk és működünk, gondoskodunk és kinlódunk annyi meg annyi esztendőn át, azután egy szép napon lefekszünk és kioltjuk éjjeli lámpánkat, a melyből kifogyott a világító erő, a nélkül, hogy tudnók, miért mindez. Mindenki tudja, hogy ez az ő sorsa, és mégis nyugodtan tovább él, mintha mindez nem is évdékelné.

Milyen egészen más hatást gyakorolna reánk a világ borzasztó talányaival, ha azokat a szellem érettségének teljes tudatával és gyengítetlen fogékonyasággal fogadnók! De ki tudja, mire volna az jó! Sok állat vakon születik, mivel az érzékeny szem a tiszta napfényt nem tudná elviselni. A zárt szemfedővel való mérsékítés a természet jótékony gondoskodása, a mely által a szem csak lassan és ártalmatlanul szokik a viláosság benyomásaihoz. A mi a zárt szemfedő a kis állatra nézve, az az ember derengő, ébredő tudata a megismerés világában.

Ha a világtalány a megszokás által előttünk közvetlenül és enyhíthetetlenül állana, akkor e benyomás mindenhatósága beléletünk költészetét az első érintésre megsemmisítené.

Czirják Albert.

A 15. §. azt a részét, a mely a tanítótestület elnökének a teendőiről szólva a következőleg hangzik: „a testület pecsétjét őrzi és hivatalosan használja,“ Súlyom János fölszólalása alapján, mivel az eddigi gyakorlat szerint a pecsét a titkár őrzetere volt bizva, a ki sok dolgot az elnök megkeresése nélkül önállóan intézett el a multban és fog elintézni a jövőben is, a 17. §-hoz (a titkári teendőkről szól) tartja csatolandónak a gyűlés oly módon, hogy a pecsét őrzete és használata a titkár feladata legyen.

A 25. § i pontjának az utolsó mondatát, a mely következőleg hangzik: „s a hozzá beküldött dolgozatok felett határoz“ (a központi választmány) a 12. §-ra vonatkozó határozat alapján kihagyja a gyűlés. A 28. §. közetkező mondatából: „Sürgős és fontos ügyek elintézése végett az elnökség a választmány határozatára vagy 20 rendes tag indokolt s a választmány által helyeselt kivágására — a tárgy közlése mellett — rendkívüli közgyűlést tartozik egybehívni,“ „a választmány által helyeselt“ kifejezés Súlyom János fölszólalása alapján kihagyatott. A 29. §-ban, mely a következőleg hangzik: „A közoktatási kormány oda hat, hogy a hőz-, valamint a körü gyűléseken részt vevő tanítók a község, illetőleg az iskola fentartó pénztárából utiköltséget vagy fuvart s a gyűlés tartamára naponként a vidéki viszonyokhoz képest 1—2 frt napidíjat nyerjenek,“ „A közoktatási kormány oda hat“ kifejezést Rieger Imre elnök, Paal Ferencz igazgató és Fazakas József fölszólalása alapján következőleg módosította a gyűlés: „A tantestület választmánya igyekszik oda hatni“ stb.

Az alapszabályok többi pontjai változatlanul elfogadtatván, ezzel a nevezett szabályok tárgyalása bevégeződött.

Benedek Sámuel jelenti egyfelől, hogy Boér Gergely hivatalos elfoglaltsága miatt nem jelenhetett meg a mai gyűlésen (szolgálat tudásul); másfelől azt, hogy a „Budapesti népnevelők Egyesülete“ a nagykárolyi, eperjesi és thoreczkői tűzkárosultak segélyezése céljából átiratban gyűjtésre szólította fel tantestületünket, s mivel a központi választmány szünetelése miatt ez ügyben nem intézkedhetik, a fölszólítást most a körü gyűlés elé terjeszti. A gyűlés a fölszólítás felolvasása után elnöki ajánlatra Benedek Sámuel, mint bejelentőt, biza meg a gyűjtéssel és pedig oly módon, hogy a vidéki körök is szólittasanak fel segélyadásra azzal a kéréssel, hogy június hó 5-ig küldjék be a gyűjtendő segélyösszeget a központba. Helyben a gyűjtés megejtésével Balázs József és Súlyom János tagtársakat biza meg a gyűlés.

Ezzel a tárgysorozat lejárván, elnök a gyűlést bezárta a tagoknak és résztvevőknek hálás köszönetét nyilvánítván a szives megjelenésért.

Ma tartotta meg a maros-tordamegyei ált. tanítótestület görgényi fiókköre ez évi első rendes gyűlését Szászrégenben, az izr. iskola helyiségében. E gyűlésen is a kör tagjai igen szép számmal vettek részt, sőt a rendes tagok száma még négy új taggal is szaporodott. Ott láttuk megyénk ügybuzgó és általánosan szeretve tisztelt tanfelügyelőjét, ki körünk fennállása óta mindenik gyűlésen megjelent, tanácskozásunkban részt vett, buzdítva, lelkesítve mindnyájunkat.

A gyűlés $\frac{1}{2}$ 9 órakor kezdődött meg Goldstein Ignác szászrégeni izr. tanító gyakorlati tanításával,

melynek tárgya a közönséges törtek osztása volt. A gyakorlati tanítást a kiküldött bíráló bizottság véleménye alapján teljesen sikerültnek nyilvánította a gyűlés.

Az elnöki megnyitó és a mult gyűlés jegyzőkönyvének felolvasása s hitelesítése után Gergely Lajos radnótfái ref. lelkész, körünk egyik kiválóan tevékeny és munkás tagja olvasta fel: „A hála felébresztése és ápolása az iskolában“ című igen érdekes és tanulságos értekezését, melyet a gyűlés tanfelügyelőnk indítványára emlékkönyvbe iratni határozott.

Soós László szászrégeni tanítónak: „Mikor és mennyiben lehet igénybe venni a tanítványok segédkezését a népiskolai tanításnál és fegyelmezésnél“ című értekezését, Erse Miklós ref. tanító bírálata és több tagtársnak, főleg pedig kir. tanfelügyelő, Deák Lajos úr érdemleges hozzászólása után, szintén emlékkönyvbe iratni határozta a gyűlés és kimondotta: hogy úgy a tanításnál, mint a fegyelmezésnél igénybe lehet ugyan venni kivételes esetekben a jelesebb magaviseletű és jobb tanulók segédkezését, de mindannyiszor a tanítónak kellő tapintattal és óvatossággal kell eljárnia.

Hirschler Jakab tanítónak „A testi büntetésről a népiskolában“ című nagy gonddal és alapos készütséggel kidolgozott értekezését, melyben felolvasó a testi büntetést a népiskolából teljesen kiküszöbölendőnek véli, a körü gyűlés nagy figyelemmel hallgatta végig s felolvasónak jegyzőkönyvi köszönetet szavazott. A jeles értekezés pedig bírálat végett kiadatott Gergely Lajos ref. lelkész úrnak.

Gyűlésünk főbb tárgyainak bevégezése után körü elnök tette meg jelentését a fiókkör könyvtárának átlásáról, melyből örömmel értesült a gyűlés, hogy könyvtárunk Krausz Vilmos volt szászrégeni isk. tanító adományával, mely egymaga 114 kötetet tett, jelenleg 131 kötetből áll. A gyűlés, elnök jelentésének örvendetes tudomásul vétele után, könyvtárnokká Keresztesi Miklós ref. tanítót választotta meg.

A megürült pénztárnoki állomásra Májor György szászrégeni gör. kath. főtanítót egyhangúlag választották meg.

Ezután még a Gönczi-alap érdekében szólalt fel elnök, kérvén az ivtartóknak és az összes tagoknak a gyűjtés körül lelkiismeretes buzgolkodását; elnök bejelentette egyttal az eddigi gyűjtés eredményét, azután pedig megköszönvén úgy a kir. tanfelügyelő úrnak, mint a tagoknak a gyűlésen való részvételét, a gyűlést bezárta.

Görgényszentimrén, 1887. május 17-én.

s+t.

V E G Y E S E K.

— Tisztelettel kérjük újlag is lapunk mindazon előfizetőit, a kik a mult vagy a folyó évről még hátrálékban vannak az előfizetéssel, hogy sziveskedjenek hátrálékos illetményeiket mielőbb beküldeni, hogy mi is eleget tehessünk fizetési kötelezettségeinknek.

Tisztelettel

A kiadó hivatal.

— **Tanítónőképző-intézeti ünnepély.** A helybeli tanítónőképző-intézet folyó hó 24-én, Kasztner Jankának, az intézet derék és fáradhatlan tevékenységű igazgatónőjének névnapja alkalmával, igen szép és megható ünnepély színhelye volt. Az említett napon d. e. először a tanári kar testületileg, azután az intézet növendékei és végül a gyakorló iskola tanulói üdvözölték az igazgatónőt külön-külön. A tanári kar üdvözlétének és jó kívánatainak nyilvánítása után a tanároktól kísérve az intézet egyik termébe ment az igazgatónő, melyben a növendékek összegyűlve várták. A növendékek nevében a IV. osztály egyik növendéke mondott szép és sikerült üdvözlő beszédet, a melyben igen élénk, szívhez szóló vonásokkal ecsetelte az őszinte tisztelet, valódi szeretetet és mély hála érzelmeit, a melyek a növendékek szívét általánosan tisztelt és szeretett igazgatónőjük névnapján egészen áthatják és azokat a jó kívánásokat, a melyek a keblükben élő érzelmek természetesen kifolyásai; a beszéd elmondása után az összes növendékek nevében egy díszes virágcsokrot, a IV. osztály távozó tagjai nevében pedig egy díszes albumot nyújtott át kérve, hogy fogadja tőlük mindkettőt szívesen. Az album, melynek czimlapját a IV. osztály egyik kitűnően rajzoló növendékének szépen sikerült festményei ékítenek, a IV. osztály összes tagjainak az arczképét foglalta magában. Az ünnepelt igazgatónő mélyen, egész a könnyezésig meghatva mondott köszönetet a valóban szép megemlékezésért. Beszéde végeztével úgy az igazgatónő, mint a növendékek és jelen voltak szemeiben örömkönnök csillogtag. Ezután a gyakorló iskola tanulói részeseztették kellemes meglepetésben az ünnepelt igazgatónőt; részint szavalattal, részint egy jól betanult szindarab előadásával adván kifejezést szeretetüknek és tiszteletüknek. Estve az intézet növendékei énekek, zongorajátékkal, szavalattal és felolvasással egybekötött hangversenyt rendeztek az ünnepelt tiszteletére, melyen a tanári testület tagjain kívül a városról is többen vettek részt. Az ünnepélyt lakoma és táncz követte; mindkettő a legnagyobb vidámsággal és kedélyességgel folyt le. Azzal a forró óhajással zárjuk be tudósításunkat, hogy az ünnepelt sokszor érje meg még becses nevenapját és mindannyiszor a mostanihoz hasonló meleg, őszinte és méltán megérdemelt kitüntetésben részesüljön.

— **Iskola gyenge tehetségű gyermekek számára.** Braunschweigban a maga nemében eddig egyedül álló intézményt léptettek életbe. Iskolát állítottak föl gyenge tehetségű gyermekek részére. Az iskolába lépő gyermekeket együttesen tanítják addig, míg a tanító megismerkedett a növendékek tehetségével. Akkor külön választják a gyenge tehetségűeket a jobbaktól, hogy egyrészt az utóbbiak jobban haladhassanak, másrészt pedig, hogy a gyengébbek gondosabb és nekik jobban megfelelő módszer szerint taníttassanak. Az eszmét minden oldalról örömmel fogadták, az érdeklődés az iskola iránt igen nagy, egyesek és testületek jelentékeny összeget adakoztak az iskola fenntartásának költségére. A gyermekekkel követendő eljárást az intézet igazgatója és tanítótestülete együttesen állapítják meg külön konferenciákon, a hol alapos megbirálás alá veszik minden egyes növendék tehetségét és számon tartják a változásokat, melyeken a gyermekek keresztül mennek.

— **A német társadalom a német iskoláért.** Az a „Deutscher Schulverein,” mely Bécsben 1880-ban alakult, a német iskola és nyelv érdekében bámulatos tevékenységet fejtett ki és bámulatos eredményt ér el. A magyar társadalom okulására a közzétett adatokból érdekesnek tartjuk fel-
emliteni, hogy az 1886. évben 293 ezer forint volt az egyesület bevétele, mely összegből iskolai célokra 211 ezer forintot fordított. Egy millió forintnál többre rug az az összeg, melylyel fennállása óta, vagyis az 1880—86. években a német iskolákat segítette. Az egyesületnek jelenleg 1114

vidéki köre van, melyből 85 kör tisztán nőkből áll. Avval, hogy a nőket megnyerték az ügy támogatásának, a sikert biztosították és az eredményt fokozták. Az egyesületnek ma 120 ezer tagja van.

— **Tanító, mint képviselőjelölt.** Baranyamegye szalántai választókerületében a választók kormánypartii része elhatározta, hogy Schmidt Boldizsár pécsbányai tanítót fogja fölkérni a képviselőjelöltség elfogadására. Ez a jelöltség kétségtelen jele, hogy lassanként eljő az idő, midőn a tanítók ki fogják vivni azt az elismerést és tekintélyt, a melyet méltán megérdemelnek.

— **Néh. Váradi Károly tanfelügyelő emlékének megörökítésére adakoztak:** (5-ik közlemény) Kasztner Janka tanítónőképző-intézeti igazgatónő ivén: Kasztner Janka 2 frt. Dr. Lázár Gyula 1 frt. Bod Péter 5 forint. Keul Sarolta 2 frt. Stöger Béla 1 frt. Benedek Áron 1 frt. Bartholomaidesz Adél 2 frt. Pap Mária 2 frt. Sárdi István 1 frt. Nagy Ida 1 frt. De Gerando Antonina felsőbb leányiskolai igazgatónő ivén: De Gerando Antonina 4 frt. Binder Laura 1 frt. Butyka Vilma 1 frt. Bournáz János 1 frt. Dr. Széchi Károly 2 frt. Szász Károly hidalmási tanító gyűjtő ivén: Hatfaludi Mór (Hidalmás) 1 frt. Ibrányi Albertné 1 frt. Szász Károly 1 frt. Összesen 30 frt. A begyűlt összeg eddig 170 frt 61 kr. — Fogadják a nemes szívű adakozók a bizottság hálás köszönetét. Kolozsvárt, 1887. május 26-án. Elek Gyula biz. pénztárnok.

— **Assicurazioni Generali.** Lapunk hirdetési rovatában közöljük az Osztrák-magyar monarchia eme legrégibb és legnagyobb intézetének 1886. évi mérlegét. Az előttünk fekvő, a Triestben f. évi április hó 27-én megtartott közgyűlésen beterjesztett igazgatósági jelentésből átvesszük a következő adatokat. Az összes biztosítási ágakban a díj- és illetékekbevétele 14.184,415 frt 60 kr-ra ment, míg a kamatjövedelem 1.352,474 frt 64 krnyi összeget ért el. — Kártérítésül az 1886-ik évben 9.814,465 frt 52 kr. fizettetett ki, s e szerint a Generali által alapítása vagyis 1831. óta nyújtott kárpótlás 197.280,155 frt 20 krt téveszen, miből a Szent István korona országaira 36.257,142 forint 21 kr. esik. Az 1.184,519 frt 97 krral kimutatott tiszta nyereségből 345,864 frt 44 kr. az értékpapírok árfolyama ingadozására alakított tartalékalaphoz csatoltatott, mi által ez felszaporodott 1.333,284 frt 5 kr-ra, míg a rendes nyeresemény tartalékba az alapszabályoknak megfelelőleg 58,090 frt 90 kr. utaltatott, mivel az 2.229,369 frt 63 krajczárra emelkedett. — A készpénz díjtartalékok 1.433,585 frt 45 krral gyarapodtak és 22.918,436 forint 68 krt tesznek. Különös figyelmet érdemel, hogy a tulajdonképeni biztosítási üzlet alig eredményezte a tiszta nyereség egyharmadát, az eredmény ugyanis 355,899 frt 2 kr., mely a 14 milliónyi díjbevételeknek nem egészen 2½%-a. — Ellenben örvendetesnek mondható az az elmékedéső mely az életbiztosításban mutatkozik, és a melyet a lehet, legkedvezőbb feltételek megállapításának lehet köszönni. — Az új biztosítások, a törlések és kifizetések levonása után 8.452,046 frt 14 krnyi gyarapodást mutatnak, melylyel a biztosított összeg 97.982,853 frt 96 krnyi roppant nagy összegre emelkedik. Miután a biztosítéki alapok 1.809,132 frt 83 krral emeltettek, minek következtében azok immár 35.088,149 frt 4 krra mennek, mégis elhatározatott, hogy minden egyes 315 frttal befizetett részvény után osztalékban 300 frank vagyis 120 frt aranyban fizetessék. — A mult évben elhuuyt Korizmics László helyott az igazgatótanácsba beválasztották Jókai Mórt.

TARTALOM: A magyar nőnevelésről. Kasztner Janka. — Gyermekevédelem. Ujfalussy Sándor. — Tárca. Czirják Albert. — Szemle. B. Gy. — Egyesületi élet. — Vegyesek.